

Temanotat
Somalia: Bajuni-øyene

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2010

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Somalia: Bajuni-øyene**

SUMMARY

The Somali Bajunis have traditionally inhabited the islands south of Kismayo. The communities are small and transparent, and the distances between settlements are short. In contrast to the norms of social organization in Somalia, where clan and lineage are pivotal, the focal points of social organization in the Bajuni Islands are the village and the island.

In the 1970s, many Bajunis were forcibly transferred to the mainland, but were then targeted by Somali clan militias in the 1980s. In 1997 UNHCR initiated a repatriation program that ended in 1999, due to the deteriorating security situation. Today both Somalis and Bajunis inhabit the islands. Most Bajunis practice either a Wahhabi-related or Shafi'iyya-inspired variety of Islam. The islanders speak Ki-bajuni, a Swahili dialect, and a majority also speaks Somali. Fishing is the main source of income.

This report is primarily based on data gathered through interviews with Bajuni representatives in Kenya in June 2008. However, knowledge about the Bajuni people's history and culture is limited, also among Bajunis themselves. Traditional dances, games and songs are dying arts due to many and rapid social transformations. Furthermore, specialist literature on the Bajuni Islands and people is rare and mostly outdated.

SAMMENDRAG

Den somaliske bajuni-befolkningen har tradisjonelt vært bosatt på øyene sør for Kismayo, i Kismayo by og flere mindre landsbyer langs kysten sør for Kismayo.

Det finnes lite tilgjengelig faglitteratur om bajuniene i Somalia – en del skildringer fra 1920-og 1930-tallet og ett hovedverk av den italienske antropologen Vinigi L. Grottanelli fra 1955. Dette notatet tar ikke sikte på å dekke alle aspekt ved bajunienes historie og kultur, men er kun ment å gi informasjon om visse kulturelle trekk, å skissere språkforhold og beskrive enkelte av øyene.

Notatet er hovedsakelig basert på intervjuer med representanter for kenyanske og somaliske bajuni-representanter, senest foretatt under en fact-finding-reise til Nairobi og Mombasa i juni 2008.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn	5
2.1 Sosial organisasjon hos bajuniene	5
2.2 Tvangsflytting av bajuni-befolkning	7
2.3 Situasjonen for Bajuni-befolkningen fra slutten av 1980-tallet.....	7
3. Kultur og tradisjoner	8
3.1 Navnetradisjoner.....	8
3.2 Kjønnslæstelse – kvinners status	8
3.3 Danser, sang og spill.....	8
3.4 Matretter	9
3.5 Religion	10
3.6 Næringsveier.....	10
3.7 Kjente bajuni-personer	11
4. Språk	11
4.1 Ki-bajuni.....	11
4.2 Somali.....	11
5. Hvor er bajuniene bosatt?	12
5.1 Bajuni-bosetninger på Bajuni-øyene	12
5.1.1 <i>Koyama</i>	12
5.1.2 <i>Chula og Mdoa</i>	12
5.1.3 <i>Chuvai</i>	13
5.2 Bajuni-bosetninger på fastlandet	14
6. Kart over Bajuni-øyene	15
7. Referanser	16

1. INNLEDNING

Det finnes lite tilgjengelig faglitteratur om bajuniene i Somalia utover noen skildringer fra 1920- og 1930-tallet og ett hovedverk av den italienske antropologen Vinigi L. Grottanelli fra 1955. (Dette er på italiensk, og kun tilgjengelig fra enkelte bibliotek utenfor Norge.) Dette notatet tar ikke sikte på å dekke alle aspekter ved bajunienes historie og kultur, men er kun ment å gi informasjon om visse kulturelle trekk, å skissere språkforhold og beskrive enkelte av øyene.

Notatet er hovedsakelig basert på intervjuer med representanter for kenyanske og somaliske bajuni-representanter, senest foretatt under en fact-finding-reise til Nairobi og Mombasa i juni 2008. Av de somaliske bajuniene Landinfo møtte i Mombasa, kom én fra øya Chovai, én fra Chula og én fra Mdoa. Også i 2002 og 2007 foretok Landinfo intervjuer med somaliske bajuni-representanter fra blant annet Chovai i Nairobi.

Alle våre samtalepartnere ble gjort kjent med at opplysningene ville bli offentliggjort. De fleste samtykket i dette, men ingen ønsket å bli sitert med navn eller funksjon. Etter avtale med dem refereres de til i anonymisert form. For å unngå mulig gjenkjennelse, er de kun beskrevet som bajuni-representanter i referanselisten.

2. BAKGRUNN

Den somaliske bajuni-befolkningen har tradisjonelt vært bosatt på øyene sør for Kismayo, i Kismayo by og flere mindre landsbyer langs kysten sør for Kismayo.¹ De fleste antropologer mener at bajuni-befolkningen har en etnisk sammensatt bakgrunn som er resultat av en rekke folkeforflytninger og samkvem med arabere (fra blant annet Jemen), indonesiske sjøfolk, persiske handelsmenn, portugisiske erobrere, somaliske klaner og bantugrupper (Grottanelli 1955, Ellis 1926). Bajuni-befolkningen lever også langs Kenyas kyst, og i møte med kenyanske bajunier i Mombasa i juni 2008 forklarte tre talspersoner at bajunier er en del av swahilibefolkningen som lever langs Øst-Afrikas kyst, fra øyene utenfor Kismayo i Sør-Somalia til Lamu i Kenya. Somaliske og kenyanske bajunier har tradisjonelt hatt omfattende sosialt og økonomisk samkvem. Enkelte kenyanske bajunier har også slått seg ned i Somalia og giftet seg med lokale somaliske bajunier (intervju kenyanske bajunier i Mombasa 2008). På 1970-tallet anslo man at det bodde ca. 10 000 bajunier i Somalia. Man har imidlertid ingen sikre tall for hvor stor denne befolkningsgruppen er i dag.

2.1 SOSIAL ORGANISASJON HOS BAJUNIENE

I Somalia har bajunienes sosiale organisasjon lite til felles med det somaliske klansystemet. Slektskap i form av ættelinjer betyr lite, og det er landsbyen og øya

¹ Landsbyene er Fumachni, Koyamachini, Istanbul, Burkavo og Kudai, som ble omdøpt til Kulmis i Barre-tiden.

som er den sosiale identitetsmarkøren (intervjuer, somaliske bajunier i Nairobi 2002 og Mombasa 2008).

Bajuni-befolkningen er, ifølge professor Ahmed Sheikh Nabhani (2008), inndelt i to hovedklaner; Miuli og Bana, som igjen er inndelt i 18 klaner. Klantilhørighet har imidlertid ikke samme betydning blant bajuniene som i den øvrige somaliske befolkningen.

Bajuni-klanene etter Nabhani 2008:

Miuli-klanene	Muomwe, M'chismayo, Mchithindani, Mveko, Mchandaa, Mvadhi, Vangumi, Vakoyama, Vagede og Vyangove
Bana-klanene	Miklio, Avantila, Amishiri, Rasmale, Mfirado, Hatikawa, Vakava og Vadaile
Etterkommere av arabiske slekter	al-Nofaly, al-Ausy, al-Khazraji, Banu Stambuly og Sharif (les Ashraf)

Grottanelli (1955, s. 202-203) omtaler klanene med opprinnelse i Jemen som al-Kindi, al-Aussi, al-Khadhrajii og Nófali. Han viser til at det i henhold til bajunitradisjonen skal være ytterligere 18 bajuniklaner:

- Chandaa: hovedsakelig bosatt i Kismayo og Bur Kavø.
- Chovayi: de opprinnelige innbyggerne på øya Chovai.
- Ferado: skal i henhold til tradisjonen ha sin opprinnelse i Midt-Østen, muligens Syria. Denne gruppen var bosatt først og fremst på Chuvai, men også i Kismayo.
- Kachwa: av antatt Garre-oppriinnelse, dvs. somalisk. Denne gruppen var hovedsakelig bosatt på Koyama.
- Kisimayiu: skal være beslektet med Kachwa, og dermed av Garre-oppriinnelse.
- Kudai: dette navnet kommer fra landsbyen på fastlandet ved samme navn.
- Ndingoni: navnet stammer fra et område i nærheten av øya Lamu i Kenya.
- Ngumi: fra øya ved samme navn. Denne gruppen flyttet til Koyama da Ngomi ble rasert av portugisere på flere hundre år siden. I dag er det heller ingen faste bosetninger på Ngomi, fordi det ikke finnes ferskvann der.
- Nòfaly: skal stamme fra Den arabiske halvøy, de har tradisjonelt bodd på Koyama.
- Shiradhi/sheradhi: en forvanskning av shirazi, altså fra Persia.
- Shungwaya: denne gruppen hadde tradisjonelt tilhold i området rundt byen Bur Kavø og på Mdoå. Navnet henspeler på det kongedømmet enkelte kilder hevder bantugrupper skal ha hatt i det 10. århundre i området rundt byen Bur Kavø (Besteman 1999, s. 247). Navnet er muligens også en omskrivning av Segeyu eller Zegua (slaver fra Tanzania), som somaliere omtaler som Mushunguli.

- Simambaya.
- Tawayo: antatt Garre-opprinnelse.
- Umbuyi: har tilhold på de kenyanske Bajuni-øyene.
- Veku.
- Vekwaa.
- Vumbu: denne gruppen kunne man finne så lang nord som byen Brava.
- Womwe.

2.2 TVANGSFLYTTING AV BAJUNI-BEFOLKNING

Bajuni-befolkningen på de somaliske Bajuni-øyene Koyama, Chula/Mdoa og Chovai² ble tvangsflyttet³ til landsbyen Kudai på fastlandet i 1975 (intervjuer i Nairobi 2002, og Mombasa 2008). Navnet Kudai ble senere endret til Kulmis.

2.3 SITUASJONEN FOR BAJUNI-BEFOLKNINGEN FRA SLUTTEN AV 1980-TALLET

Da flere av lokalsamfunnene på kysten ble angrepet av lokale somaliske klanmilitser på slutten av 1980-tallet, søkte mange bajunier tilflukt på sine opprinnelige hjemsteder – øyene. Et større antall bajunier ble i regi av UNHCR repatriert til øyene fra 1997, men repatrieringsprogrammet ble avsluttet da sikkerhetssituasjonen i området ble forverret i juni 1999. Da flyktningleirene på kysten av Kenya ble stengt på slutten av 1990-tallet, vendte også flere hundre bajunier tilbake til øynene (UNCT 1999).

Skole på Chovai

I dag bor også somaliere på øyene,⁴ og selv om det er eksempler på ekteskap mellom somaliere og bajuni-kvinner på øyene, hevdes det at bajuni-lokalbefolkningen

² De andre Bajuni-øyene var (og er) uten fast bosetning på grunn av manglende drikkevann.

³ Opplysningene om tvangsflyttingen understøttes også av Abby (2005).

⁴ Al-Shabaab tok kontrollen over landsbyen Kudai (på fastlandet) i mai/juni 2008, og de har også vært på øyene.

utnyttet av somaliske handelsfolk (intervju internasjonal hjelpeorganisasjon Nairobi 2008).

3. KULTUR OG TRADISJONER

Kunnskapen om bajuni-befolkningens historie, kultur og tradisjoner er, ifølge både kenyanske og somaliske bajuni-talspersoner, i ferd med å dø ut (intervjuer i Mombasa 2008). Årsakene er flere. Omfattende sosiale endringsprosesser, fattigdom og utflytting fra kystområdene (både i Kenya og Somalia) er viktige grunner til at tradisjonene svekkes og gradvis forsvinner fra folks bevissthet. Likeledes er de eldres rolle svekket på grunn av de raske endringene storsamfunnet gjennomgår (intervju, kenyanske bajunier i Mombasa 2008). Befolkningen ble dessuten fordrevet fra øyene på midten av 1970-tallet, og mange mistet kontakten og tilhørigheten til øyene, selv om en del fortsatte å reise til og fra øyene for å fiske eller se etter eiendommene sine. Resultatet er at mange av de som er født etter 1975 har dårlige kunnskaper om øyene (intervjuer i Nairobi 2002 og 2007).

3.1 NAVNETRADISJONER

Muslimske navn brukes av befolkningen, men også swahilnavn som Bwana, Lali, Bakari, Shelali, Shakue, Barahadi, Forube, Fmau, Jande og Shelli er relativt vanlige.

3.2 KJØNNSLEMLESTELSE – KVINNERS STATUS

Bajunibefolkningen har ikke praktisert kvinnelig kjønnslemlestelse på flere titalls år (intervjuer 2008, Grottanelli 1955).

Ifølge enkelte kilder lever unge bajunikvinner mer isolert enn sine somaliske medsøstre. Særlig gjelder det de som bor på øyene, som ikke reiser til fastlandet med mindre de har behov for legehjelp. Andre gir uttrykk for at kvinnene uavhengig av bosted tar del i dagliglivet, også utenfor hjemmet (intervjuer i Mombasa med kenyanske og somaliske bajunier, juni 2008).

3.3 DANSER, SANG OG SPILL

Ulike spill, konkurranser og tradisjonelle danser praktiseres fortsatt, men kunnskapen om de tradisjonelle dansene er begrenset blant yngre bajunier både i Kenya og Somalia – til bekymring for den eldre generasjonen, som forsøker å revitalisere tradisjonene (intervju med kenyanske og somaliske bajunier i Mombasa, juni 2008). De såkalte stokkedansene (danserne bruker stokker eller kjepper), eller sverddansen *goma la panga*, er heller ikke lenger kjent blant alle unge. Den tradisjonelle bryllupsdansen, *kirumbisi*, og rituell dans i forbindelse med omskjæring av guttene forekommer fortsatt, men framfor å framføre de tradisjonelle sangene brukes ofte musikkassetter. På kenyansk side brukes imidlertid fortsatt sangen *wave* under såingssesongen. En tradisjonell kvinnekunst, *vogu*, er likeledes levende både på Lamu og de andre Bajuni-øyene i Kenya. *Matadoni* og *jorinudu* er også tradisjonelle bajuni-danser som fortsatt utføres på de kenyanske Bajuni-øyene Jama og Pate. Lek og konkurranser som *teso*, som spilles av to lag med ti mannlige deltagere på hver

side, *tofe*, en slags cricket og *koko*, en golflignende konkurranse, har tradisjonelt vært viktige innslag i bajuni-samfunnene.

3.4 MATRETTER

Mattradisjonene blant kenyanske og somaliske bajunier er relativt like, men den italienske kolonitiden⁵ har satt sine spor i matveien, og bruken av pasta er vanlig blant somaliske bajunier. Ris og karri er for øvrig grunnstammen i det bajuniske kjøkken. Ris brukes dessuten mye sammen med kokos. Ellers er fisk, skilpadde, *injera*,⁶ *roti*⁷ og maisgrøt viktige matvarer. *Hoho*, en slags lefser laget av mel og vann, er også vanlig på de somaliske Bajuni-øyene. *Faza*⁸ er en annen rett som er vanlig på Chovai. I likhet med somaliere flest drikker man te, men i tillegg også kokosmelk.

Ulovlig havskilpaddefangst på Chula

⁵ Italia var kolonimakt i Sør-Somalia i perioden 1925-1941 og fra 1950 fram til uavhengigheten i 1960. Nord-Somalia var administrert av Storbritannia fram til samme år. Etter en folkeavstemning få dager etter uavhengigheten, slo de to tidligere koloniene seg sammen i staten Somalia.

⁶ *Injera* ligner på pannekaker og lages av en kornsort som heter *teff*. *Injera* er hovednæringen i Etiopia og brukes også i Somalia.

⁷ *Roti* er et ord på urdu og hindi som betyr brød.

⁸ *Faza* er ifølge Barton (1922) dessuten navnet på en øy i Lamu-traktene.

3.5 RELIGION

Bajuniene på øyene praktiserer to retninger innenfor islam. Den ene er *wahhabi*-inspirert,⁹ og den andre er shafi'i-retningen av sunni-islam (den lovskolen som også majoriteten av somaliere følger). Ifølge representanter for somaliske bajunier er det imidlertid ikke konflikter mellom tilhengerne av de to trosretningene (intervju i Mombasa, juni 2008). De samme kildene opplyste at fiskere og andre som drukner, begraves i strandkanten. Andre begraves på øyenes gravlunder, hvor inskripsjoner på gravstøtter ikke var vanlig før på 1900-tallet.

3.6 NÆRINGSVEIER

Fiske er hovedvirksomheten for bajuni-befolkningen på øyene, men det finnes et par bajuni-grupper som verken driver fiske eller spiser fisk. Disse kalles *feradoni*, og er etter alt å dømme etterkommere av somaliske grupper som allerede på 1700-tallet slo seg ned på øyene. Disse gruppene har sauer og noe kveg. Jordbruk drives først og fremst på fastlandet. I motsetning til bajuni-kvinnene på de kenyanske Bajuni-øyene, samler de somaliske bajuni-kvinnene skjell. Øyboerne handler med fastlandet, men båtankomstene fra fastlandet varierer fra uke til uke, og det er heller ingen faste markedsdager på øyene.

De tradisjonelle båtene har alle påmalt bumerke i baugen. For de somaliske Bajuni-øyene er dette et øye (*iyo*).

Tradisjonelle fiskebåter på en av øyene

⁹ Wahhabi er en retning innen islam som blant annet praktiseres i Saudi-Arabia.

3.7 KJENTE BAJUNI-PERSONER

Sheikh Moalim Gassimo Zmelali som døde i 1989, var, ifølge somaliske bajunier som Landinfo møtte i Mombasa i juni 2008, en velkjent person i nyere tid. De eldre, *mdhee wa muyi*, har til tross for at deres innflytelse som tradisjonsformidlere er svekket, fortsatt status i lokalsamfunnet. Koranskolelærere nyter likeledes stor respekt.

4. SPRÅK

4.1 KI-BAJUNI

Ki-bajuni er ifølge språkforskere (Lamberti 1986; Nurse 2009) og bajuniene selv, en swahilidialekt.

Talspersoner for kenyanske bajunier forklarte i møte med Landinfo i Mombasa i juni 2008 at det er dialektforskjell mellom kenyansk og somalisk ki-bajuni. Forskjellen er imidlertid liten, og for swahilitalende fra andre områder av Øst-Afrika er ulikhetene ikke hørbare. Dette ble bekreftet av somaliske bajuni-representanter som har oppholdt seg en årrekke i Kenya som flyktninger.¹⁰ I Kenya er for øvrig standard swahili brukt i skolene, og det bidrar til at forskjellen mellom ki-bajuni og standard swahili viskes ut. Det kan imidlertid også ha forsterket forskjellen mellom den kenyanske ki-bajuni og somalisk ki-bajuni. Undervisningen på øyskolene i Somalia foregår i dag både på somali og swahili, og dersom lærerne er standard swahilitalende, kan man anta at dialektforskjellen mellom somalisk ki-bajuni og standard swahili gradvis også vil forsvinne på øyene.

Den viktigste distinksjonen mellom kenyansk og somalisk ki-bajuni er innslaget av italienske og somaliske låneord, uttrykk og uttale på somalisk side. Det finnes dessuten tonefallforskjeller og uttaleforskjeller, om enn små, mellom de ulike øyene. Bajuniene i Somalia har dessuten vært relativt isolert fra sine kenyanske "slektninger" i en årrekke på grunn av den vanskelige sikkerhetssituasjonen, og det har gitt større dialektforskjeller enn hva man ellers kunne forvente. Beboerne på det somaliske fastlandet har for øvrig, ifølge bajuni-kilder, tradisjonelt hatt langt bedre kunnskaper i somali, italiensk, og arabisk enn øyboerne, som har hatt et mer begrenset språkrepertoar (intervjuer med somaliske bajunier i Mombasa, juni 2008).

4.2 SOMALI

Ifølge flere bajuni-representanter (intervjuer 2002, 2007 og 2008) behersker flertallet av den somaliske bajuni-befolkningen somali. De eldre kan ha dårlige somaliskunnskaper, men den unge generasjonen snakker somali. Selv de som har dårlige muntlige somaliskunnskaper, kan imidlertid vanligvis forstå somali (intervjuer i Nairobi i 2007). Dette henger sammen med at øybefolkningen ble flyttet til fastlandet på midten av 1970-tallet. Hovedargumentet fra myndighetenes side den gangen var

¹⁰ Også i intervjuer i 2002 og 2007 forklarte flere somaliske bajunier at dialektforskjeller skiller kenyansk og somalisk ki-bajuni.

behovet for utvikling og skolegang, og mange barn og unge fikk somaliskspråklig skolegang på fastlandet.

5. HVOR ER BAJUNIENE BOSATT?

5.1 BAJUNI-BOSETNINGER PÅ BAJUNI-ØYENE

Bajuniøyene ligger 4-5 kilometer fra fastlandet, og varierer betydelig i størrelse. Utenfor havnebyen Kismayo og sørover ligger øyene på rekke og rad: Fomayo, Koyama, Chovai, Chula/Mdoa og Ngomi, samt en rekke småøyer. Ifølge somaliske bajunier fra enkelte av de bebodde øyene måtte man tradisjonelt ha tillatelse av øyboerne for å slå seg ned på de store øyene (intervjuer i Mombasa, juni 2008).

Det har aldri vært broforbindelser mellom fastlandet og øyene, og vindretningen (og båten) avgjør reisetiden til og fra øyene. Nordøst-monsunen blåser fra april til august, og sørøst-monsunen blåser fra september til mars.

Lokalsamfunnene på øyene er små og gjennomsiktige, avstandene mellom bosetningene er korte og alle kjenner hverandre. Den største av øyene er Chovai, men alle øyene har tradisjonelt hatt samme autonome status (intervjuer i Mombasa, juni 2008).

5.1.1 Koyama

På øya Koyama er det to landsbyer, Gedena og Koyamani. Ca. 1000-1200 mennesker bor på øya, som også har to Koranskolelærere. Her finner man også eldgamle steinhus, og steinarbeiderne fra denne øya jobber også som steinarbeidere på fastlandet. Både Gedani og Koyamani er nær stranden hvor båtene ankrer opp.

En eldgammel tradisjon på denne øya er markeringen av dødsdagen til sheikh Faraji, som ifølge legenden skal ha fløyet til Mekka på et teppe.¹¹

5.1.2 Chula og Mdoa

Ifølge en internasjonal hjelpeorganisasjon er det i dag 150 husholdninger, eller anslagsvis 1120 mennesker, på øya Chula. Den er forbundet med en smal landstripe til øya Mdoa, hvor det er 500 husholdninger og ca. 3500 innbyggere. Både Mdoa og Chula har skoler i dag. Mange somaliere er bosatt her, fordi øya er stor og har bedre forretningsmuligheter enn de andre øyene. Fra Mdoa til fastlandet tar det ca. en halv time med motorbåt. Havna eller ankringsstedet på Chula for fiskebåtene heter Ngweningweni. I nærheten av ankringsstedet er det en *madrassa* (Koranskole), og dagens skole er integrert i madrassaen. Før 1975 var det også vanlig skole på øya.

Det finnes en kort flystripe på Mdoa, men den har ikke vært i bruk på en årrekke. I tillegg finnes det en helsestasjon på Mdoa.

¹¹ Yngre bajunier kjenner ifølge bajuni-kilder ikke nødvendigvis dette sagnet (intervju Mombasa 2008).

Det er bosetninger som heter Folini, Hanarari og Feradoni. Sistnevnte bosetning er området hvor den særegne bajuni-gruppen som ikke spiser fisk bor.

Den største landsbyen på Mdoa har samme navn som øya. Imam-posisjonen på øya går for øvrig i arv fra far til sønn, såfremt sønnen anses som skikket til å overta rollen. Imamen på Mdoa het for en del år tilbake Othman Omar "Beba". Han var også imam i landsbyen Kudai (Kulmis) på fastlandet.

5.1.3 Chuvai

Ifølge en internasjonal hjelpeorganisasjon,¹² er det i dag 290 husholdninger og 1390 innbyggere på Chuvai. Dette innbyggertallet stemmer stort sett godt overens med et anslag fra en annen kilde som tidligere bodde på øya, og som mener rundt 900-1000 mennesker var bosatt der på slutten av 1990-tallet (intervju i Mombasa, juni 2008).

Moskeene er bygget av sandstein. Engelskmannen J.A.G. Elliot beskrev etter en reise til blant annet Chuvai i 1926:

A word must be said as to the general appearance of Chovai. Although all the islands are, geologically speaking, identical, yet each is really very distinctive. Each is a small country complete in itself, and here at Chovai one gets the effect not at all dissimilar to moorland in Scotland. On all there are perfectly ideal places for golf courses (Elliot 1926).

Landskapet har i liten grad endret seg siden den gang, og ruinene av det som i en fjern fortid må ha vært en relativt stor by med bueganger og moskeer, er fortsatt synlige.

Da øyboerne måtte flytte til fastlandet på midten av 1970-tallet, ble gatebarn fra Mogadishu bosatt på øya, og de opprinnelige innbyggernes boliger ble utsatt for hærverk (intervju med somaliske bajunier, Mombasa 2008). I dag er det kun én bygning av betong/sement på denne øya, og totalt finnes bare fem slike bygninger på øyene. De tradisjonelle boligene består av trereisverk av mangotre, dekket med blader fra kokospalmer og grener. Hus bygget med trereisverk og vegger av flettverk og tørket jord er også vanlig.

Det er to moskeer på Chovai. Den ene kalles Nsikichi wa Pwani og er ca. 150 m², og kan romme ca. 200 personer. Den andre kalles Nsikichi wa Iyu. Det er også to imamer; én for moskeen og én for madrassen. Kvinneavdelingen i moskeen er, som i moskeer flest, bak. Mohamed Bakari Shafir er imam i moskeen, han var også imam i flyktningleiren Yomve i Kenya på 1990-tallet.

I dag er det en skolebygning av stein ved brønnen på Chovai. Den har stålplater på taket, og ved siden av skolen ligger landsbyens madrasa, som kalles *chavu*. Det finnes også en skole/madrasa for førskolebarn som kalles *chuvo*, og en helsestasjon.

Etter 1975 og fram til 2000-tallet var det ikke skole på Chovai, kun en madrasa. Før 1975 lå skolen mellom de to områdene Ferado (Firadoni) og Kisiu. Maalim Omar har for øvrig vært en kjent lærer på Chovai.

¹² Denne organisasjonen har drevet ulike hjelpeprosjekt på øya siden 2004.

Landsbyene og bosetningene beskrives som nærmest byplanmessig organisert med rekker av hus med stier i mellom I Ferado (Firadoni) bor de såkalte *naferado* og *nakatoa*, som i motsetning til andre bajunier ikke spiser sjømat.¹³

Det er to brønner, men ingen av dem ligger ved den gamle skolen. Den ene er i området Kadore, og den andre i Ferado (Firadoni).

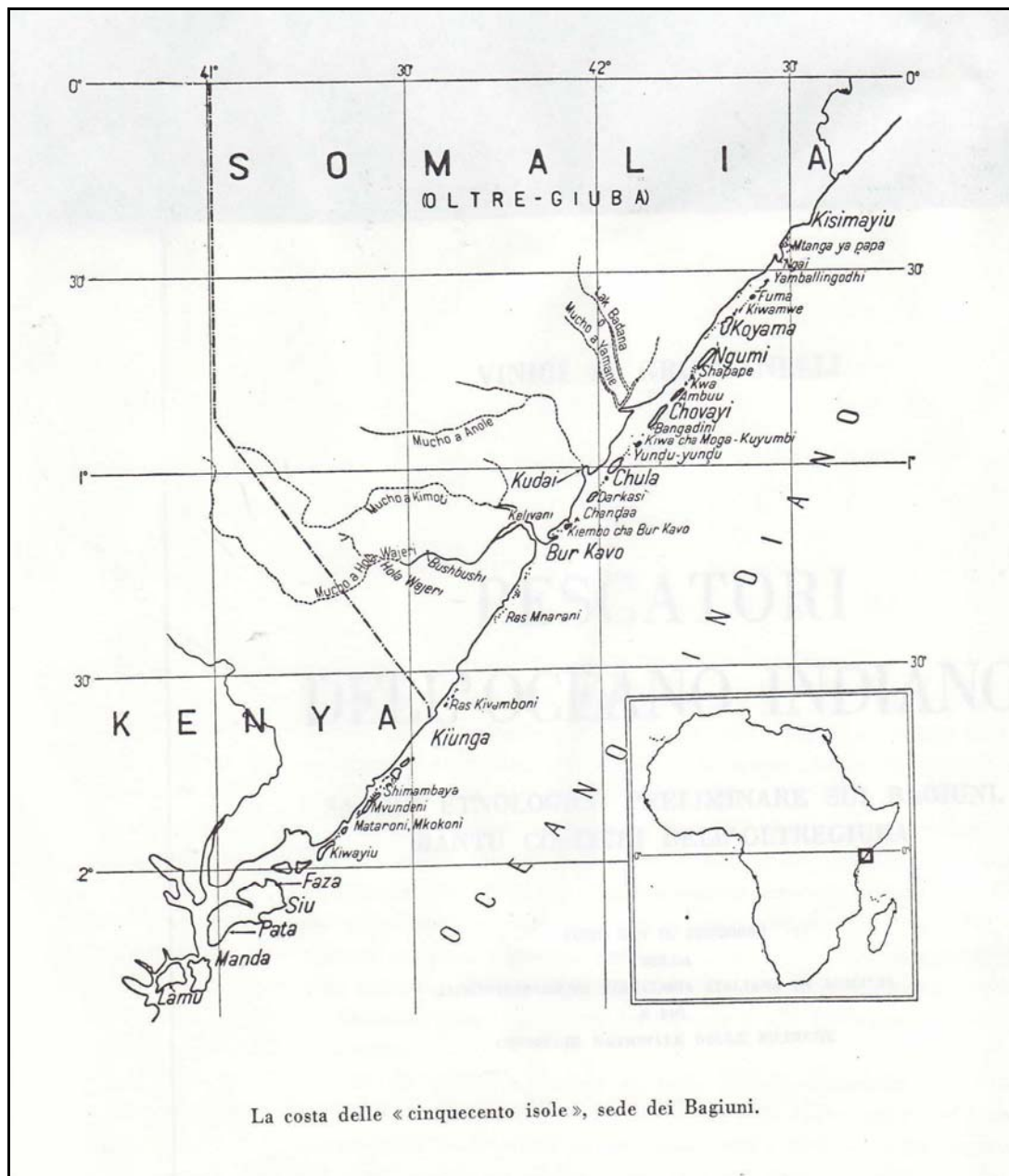
Ankringsplassene i Chovai heter Pwani ya Ngadhi (ligger ved Kadore), Pwani ya Kisui (ved Kisui) og Pwani ya Shenyake (ved Iburini). I regntiden, når monsunen blåser fra sørvest, går man i land ved Iburini.

5.2 BAJUNI-BOSETNINGER PÅ FASTLANDET

På fastlandet var bajunier bosatt i Kismayo, Kudai, Bur Kavo, Foma Teno, Istambul, Chovai og Starani. På slutten av 1980-tallet var det en rekke angrep på flere av bosetningene, og mange flyktet tilbake til øyene.

¹³ Ellis (1926) peker på at gruppene som ikke spiser fisk etter alt å dømme er etterkommere av somaliere som slo seg ned på øyene en gang på 1700-tallet. Grottanelli (1955) antyder på sin side en opprinnelse fra Midt-Østen, se del 2.1. Denne gruppa gifter seg, ifølge somaliske bajuni-representanter, ikke med andre bajunier (intervju i Mombasa, juni 2008).

6. KART OVER BAJUNI-ØYENE

Kartet er hentet fra Grottanelli 1955.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abby, A. (2005, oktober). *Field research project on minorities in Somalia*. London: Oxford House. Tilgjengelig fra http://www.oxfordhouse.org.uk/download/Minorities_report.PDF [lastet ned 15. februar 2010]
- Baghani, N. (2008). *History of Swahili Bajun and utenzi wa malezi ya watoto*. Mombasa: Eget forlag.
- Barton, J. T. (1922). Report on the Bajun Islands. *The Journal of the East Africa and Uganda Natural History Society*, 17, 24-39.
- Besteman, C. (1999). *Unraveling Somalia. Race Violence and the Legacy of Slavery*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Elliot, J. A. G. (1926). A visit to the Bajun Islands. *African Affairs*, XXV, 245-263.
- Grottanelli, V. L. (1955). *Pescatori dell'oceano Indiano*. Roma: Cremonese.
- Lamberti, M. (1986). *Die Somali-Dialekte*. Hamburg: Helmut Buske Verlag.
- Nurse, D. (2009). The demise of Bantu in Somalia. I: Floricic, F (red.), *Essais de typologie et de linguistique générale. Mélanges offerts à Denis Creissels*. Lyon: ENS Editions. 187-199.
- UNCT, dvs United Nations Country Team (1999). *Somalia monitor. Humanitarian update. 23 December 1998-13 January 1999*. Nairobi: UNCT. Tilgjengelig fra http://www.africa.upenn.edu/Hornet/irin_11499.html [lastet ned 15. februar 2010]
- Wightwick Haywood, C. (1935). The Bajun Islands and Birikau. *The Geographical Journal*, 85/1, 59-64.

Muntlige kilder

- Intervjuer med somaliske bajuni-representanter i Nairobi, 2002 og mars 2007.
- Intervjuer med kenyanske og somaliske bajuni-representanter i Mombasa, juni 2008.
- Intervju med internasjonal hjelpeorganisasjon i Nairobi juni 2008.
- Telefonintervju med internasjonal hjelpeorganisasjon i Nairobi, januar 2008.